

GÈNERES PERIODÍSTICS I MEMORIALISME

Setembre 2009

[Comenta 2 del articles següents]

1

BADOQUEJAR

Una de les virtuts més preades de les ciutats populosos és la innocència. Cada dia crec més que la innocència és una virtut proporcional a la massa (un home gros és més innocent que el magre espatutxí, i és, certament, més candorós un míting de 10. 000 anarquistes que no pas una conversa de dues majordones).

M'encisen els vells monuments de les ciutats, i els parcs, i el riu sota els ponts cendrosos, i la selva tota virolada dels ports de mar, i la muntanyola amb una fortificació que no s'ho pren gaire a la valenta, i els carrers de palaus, i els carrerons amb penjarelles degotants a les finestres; però us confessaré que em cal la gent. No tant per fer-me'n un espectacle, com per fondre'm jo mateix amb l'espectacle. No m'agradaria de passejar-me per Roma com un arqueòleg o per una petita ciutat alemanya com un filòsof. Una semblant fatuïtat em resultaria inconfortable. Jo i la ciutat, és una cosa que no concebo. La ciutat i jo, és molt més enraonat. No vull ésser fatu, sinó innocent; badoc com en són a París els parigots, tafaer com en són a Venècia els venecians, aturadís amb mitges excuses com els ramblistes de Barcelona.

A les ciutats populosos, altrament, hi abunden les institucions per al foment i l'explotació de la innocència. Aquí teniu les vitrines de les botigues, les bandes militars, el bon redós de les places porticades, els anuncis lluminosos, l'edícola o quiosc de diaris, els cafès plens de murmuris, de música i de miralls, les rues d'automòbils, les façanes brillants dels teatres, els tramvies que dringuen, els manifestos polítics i cartells electorals, les goles badades de les estacions i els metropolitans, les obres d'esventrament d'un carrer...

Tot això us escalfa el cor. Intimeu amb la llum i amb el moviment. Però totes a aquelles coses no us plauen pas en si mateixes. Us plauen perquè són escenari de gent, o pretext o indicatiu de densitat. La multitud és una cosa exhilarant. Certament, la seva generositat pesa més del que pesaria, sumada, la mesquinesa individual de tots els seus components. Posat en una rivada d'homes, l'admiració, l'entusiasme, la curiositat, la indignació són coses fresques, sobtades, infinitament comunicables. L'home sol no vibra. La vitrina d'una botiga té el prestigi d'aturar-s'hi o haver d'aturar-s'hi les dames elegants: si fos per a mi tot sol, jo recobriria tot seguit el meu sentit crític, com davant una vitrina de museu. EL jardinet em semblarien ridículs si no fos per le dolces ombres d'uns nens, uns enamorats i un capellà que llegeix el breuari. Les bandes militars em farien plorar de pena si no veiés per les voravies senyores grosses, vells i nois amb cove: que adopten, per la força del ritme, un pas marcial. Les places porticades tindrien l'aire d'una secció de necròpolis sense les ramelleres ambulants, els venedors de postals i les

senyores que prenen gelats.

De badoqueig n'hi haurà mentre el món sigui món. La gent que badoqueja s'oblida del piset, de l'oficina, de l'obrador, dels problemes de família, de la mecanització dels treballs. Són com pobres bestioles d'un jardí zoològic deixades anar en un jardí pur i simple. Tenen un aire babau, atònitament satisfet. La gent no està avesada a la llibertat: cal ésser-los indulgent. Els badocs caminen sense gràcia, donen una importància exagerada a coses fútils, tenen una tendència funesta a arraïmar-se: sembla que el veritable ideal d'un badoc sigui d'esdevenir comparsa d'un altre badoc. Potser és que fins en el badoqueig la iniciativa pertoca a una petita aristocràcia. Però jo m'inclino a creure que el ver badoqueig és tan extàtic, que el petit parèntesi d'atenció necessari per a una iniciativa en ell, li faria perdre qualitat, el degradaria. Per convicció, sóc tolerant amb els badocs : l'única cosa que em reca és que llur massa, dolçament gronxadissa, m'empresoni quan em vaga de badoquejar. Trobo un excés de dorsos i capells en els primers termes. Us diré, en confiança, que a mi m'agradaria que els badocs, pel que fa a llur compactesa, adoptessin un terme mig entre la de les constel·lacions i la dels grans d'una magrana.

2

COMPRAR UN MELÓ

UTP n. 10

Que es pensen que no hi ha més que comprar un meló?

Ara vostès diran: "Vaja una gran cosa! S'agafen deu o dotze quartos i se'n pren un! "

Deixem-nos de bromes, que va formal.

Ningú es proposa comprar un meló dolent; lo fet és comprar un meló bo; i si no ho sabien, jo els ho dic; aquest és un assumpte sèrio.

Vostès posin-se sobre si, i contemplin-se una pila de melons. Veuran com hi va, la gent, a triar: tothom sospesa, ensuma, fa ganyotes, clava l'ungla i los que s'emporten algun meló ho fan amb lo dubte i la desconfiança estampats en la cara; prova evident de la dificultat d'encertar-ne un entre mil.

Reparin-ho: generalment aixís que en una casa de família s'enceta lo meló, o bé criden tots: carbassa! o bé criden: sopes!

Què vol dir, això ? Que lo meló té una bondat efímera i que les seves qualitats distintives sols se manifesten a ulls molt experts.

Regla general: vagin a una casa d'aficionats a meló i quan los vegin menjar-lo, preguntin-los què tal és. Sempre los respondran: "Aquest meló, menjat ahir, hauria estat riquíssim". O bé: "Aquest meló havia d'estar un dia més a la planta".

Jo conec famílies de gent de bé que han despatxat criades entre altres motius perquè mai los compraven lo meló bo.

Com se coneix que no tenen idea de lo difícil que és ensopegar-los !

Jo que sé la influència del meló en certs aconeximents, m'horroriso sempre que passo per un puesto de melons, perquè hi veig mil disgustos.

No parlo dels mals de ventre que ocasionen; perquè, encara que són molts, no valen res comparats amb altres efectes que produeixen.

Mirín-se la química, la fotografia, l'electricitat: són avui dia grans dominis de la intel·ligència humana. Estudiades les seves lleis respectives, l'home les aplica amb tota seguretat.

Mes, hi ha regla encara per a distingir lo meló bo del dolent?

Ai! en aquest terreny tot és miserable empirisme. L'un compra los més llisos; l'altre los que tenen una taqueta groga a prop de la cua; l'altre los llistats; l'altre los lleugers; l'altre los que pesen molt... i tots s'equivoquen, de cent vegades, noranta-nou.

Creguin-me; lo meló és com la dona (i perdonin), que per ser blanca, morena, prima o grossa, no se pot dir que sigui bona.

Jo conec una senyora... Quin exemple per les cases! Era una senyora que estimava molt al seu marit. Era

neta, endreçada, poc gastadora, amiga d'estar-se a casa. En compte de passar la nit al cafè, apedaçava la roba, o dava una remenada a l'olla, o mirava si faltava algun botó a les camises o calçotets. Era una bona senyora, però... li agradaven molt los melons, i lo seu marit li donava un mal rato sempre que es proposava obsequiar-la; perquè li portava unes pletes! ...

Amigo de Déu, ve-li aquí que un dia un company del seu home li regala un meló (era per sant Domingo); però un meló que estava en son punt; no tenia un dia més ni un dia menos; era gran, amb una olor! amb un coloret entre groc i vermellenc!

La senyora, *puticas!*, tot era: " Ai, quin meló! Això és meló! En ma vida no havia menjat un meló com aquest!" En fi, que al cap de mig any, encara a cada punt deia: pel que toca a melons, cap com el del dia de sant Domingo.

I... no va avorrir al seu marit; però ja va començar a trobar-li una falta. "Bon home", deia; "ja m'estima... però, en quant a comprar melons, no hi entén res: és un zero a l'esquerra."

Aquell amic se'n va anar a València, ni mai que hi hagués anat! i va tenir la humorada d'enviar a son amic uns quants melons d'hivern.

Quan ella els va veure, ah germans!, no hi havia qui l'aturés. En va tastar un per postres... Si bo havia estat lo de sant Domingo, remillor era l'altre. Quin meló! Quina cosa més delicada, més fina, més assaonada... Vamos, se tornava boja.

Tornà el senyor a l'estiu, començà a visitar amb freqüència la casa, i de tant en tant, pam!, meló de regalo, com sempre excel·lent, com sempre deliciós...

No vull ser pesat en la relació: al cap d'un quant temps lo marit se vegé obligat a reflexionar sobre la influència del meló en l'hogar domèstic i li va semblar funesta.

Un dia surt de casa, avisant abans a la criada que al cap d'un quart tornaria d'amagatotis. Torna, en efecte, entra silenciós i de repent al quarto de la seva dona i ella, aixís que el veu, tota groga i tremolant, exclama:

—No siguis malpensat... parlavem de melons!

—Amb qui? —preguntà lo marit.

—Amb lo senyor, que ho digui ell mateix.

Ell mateix s'estava amagat a l'arcova.

—Ah! —va dir l'home enganyat—, per parlar de melons és menester agenollar-se i posar-se de cara a la paret detràs d'una cortina?

En fi, que marit i muller se van separar. I ella se va entregar amb tal frenesí a menjar meló, que ha acabat per avorrir-los.

Ara diran vostès: "Bé, això no és més que un cas". És cert; però al cap i a l'últim és un cas; i per un cas pengen un home.

Tornem a les generalitats. Lo comprar un meló és cosa tan difícil, que per relacions que tingui una persona, coneixerà molts metges, molts advocats, molts comerciants, però no coneix més que un que entengui en melons.

Que poques en veuran, de pomes, de peres, de síndries llençades pel carrer, i en canvi, que en veuran de melons, mostra eloqüent dels numerosos xascos que se n'emporten los que anaren a comprar-los.

Vostès mirin-se bé un aficionat a l'acte de menjar lo meló. Si és dolent, lo veuran aixecar-se de la taula de mal humor, posar cara de gos a tothom, queixar-se del govern, de la criada, de que los seus xicots l'atabalen...

Però mirin-se quan té la sort de topa amb un meló bo. L'apura fins a l'escorxa; buida les dues corones amb la punta del ganivet; li suquegen les vores de la boca, i ell xucla de pressa perquè no se'n perdi borrall... Ja li pot preguntar si va millor lo seu pare que està malalt; no tingui por que li respongui fins que, llepats llavis i genives i passat lo tovalló, no hagi fet un sospir de gust, i després encara li preguntará: "què em deia?"

En un dia aixís, per més que la criada tardi, trenqui o respotegi, ell la defensa a capa i espasa, i a les queixes de la seva muller, només respon:

—Bé, bé, despatxa-la; a veure a on ne trobaràs una altra com ella. Lo cert és que avui ha portat un meló que no n'hi havia d'altre a Barcelona.

Això sí: també si té una criada neta, fiada, que es deixi reptar, llesta, tot lo que vullga, però que no sàpiga comprar melons, com generalment succeeix, a cada pas surt ell dient:

—Aquesta xicota no és bona per a res. Des de que la tenim, ni un dia he pogut menjar meló de gust.

No só envejós: confesso que hi ha persones (molt poques) que tenen una ullada que no s'erra, i que quan posen la mà en un meló ja podeu dir que allò és bé de Déu.

Però és precís que es persuadeixi el públic que no exagero al proclamar davant de l'Europa que lo comprar un meló és un dels actes en què més vegades se veu burlada la perspicàcia de l'home, fet a imatge del Criador.

Què importa que els venguin a tatx! Per ventura té cap gràcia dir: aquest meló és bo, després d'haver-lo tastat?

Lo fet és conèixer-lo de part de fora.

Ho repetesc: hi ha homes privilegiats per la naturalesa que tenen l'instint del meló, aixís com lo porc

(mal comparat) té l'instint de les tòfones.

Mes, ai, que són escassos.

Jo els admiro, aqueixos hòmens de qui lo públic fa poc cas, sempre que en trobo un.

Jo els veig acostar-se amb pas segur a la pila dels melons, pegar llambregada a ells i a l'home que els ven, obrir-se de cames amb lo bastó sota l'aixella, ajupir-se traient un xic de llengua per un cantó de boca, i adreçar-se al moment amb un meló que fa saltar amb les dues mans.

La intel·ligència, sempre modesta, es veu brillar en lo front del comprador.

No en tria cap més. Tant ne vull, tant te'n daré; lo paga, se l'emporta, i qui el vegi anant cap a casa seva, amb lo meló al braç, comprendrà en son aire triomfal que ha fet bona compra.

Des del balcó l'ensenya als veïns; lo fa tastar al sogre o a la cunyada que l'han anat a veure i cada vegada que passa per prop de la galleda, l'aixeca, se l'acosta carinyosament al nas, i... casi s'alegraria que lo noi n'hi fes alguna, perquè per càstig lo deixaria sens postres i li tocaria an ell una tallada més.

Ves de quina manera més impensada se pot endurcir un cor paternal!

Jo els dic la veritat, reverencio los entesos en assumpto tan dificultós. Si es pensen que ho és menos, jo dono deu, dotze, setze, vint quartos: a veure qui és lo maco que em demostrï que sigui fàcil comprar un bon meló.

3

SITI PER FAM

De totes les arts que serveixen al mal en la terra, la que fa més horror és la d'oprimir als pobres. Doncs al meu voltant algú que verament n'és mestre s'ha volgut lluir i no es pot negar que ha sortit amb la seva. L'estret siti que se m'ha posat és formidable i de moltes maneres, perquè si arribo a escapar de l'un caiga en l'altre. Des del principi posaren espies a prop de mon domicili per enterar-se de qui em venia a veure, i valent-se de la mentida, del dicteri, del zel per mon bé i de medis de mala llei, lo desviaren i feren que no tornàs. Me feien seguir, i per mos camins i per los llocs a on anava cuitaven a sembrar la sospita, la desconfiança i lo descrèdit. Volgueren privar-me dels articles de primera necessitat, anant d'una tenda a l'altra dient pertot a so de trompeta que no se'm fiàs, puix no tenia res i era un mal pagador. Me feren traure ignominiosament d'algunes cases i en una d'elles lo deshauci fou precedit, segons confessió de l'amo, de la visita d'un parent meu i d'un agent del marquès de Comillas, que, com és de suposar, no m'honrarien gaire amb ses paraules.

En mon llarg i espantós naufragi posaren sentinelles al meu entorn, allunyant de mi tota barca d'auxili. Si alguna persona de bon cor m'ha tirada una corda de salvament, tot seguit amb lo propòsit de trencar-la s'ha vista rodejada de satèlits dels que es diuen mos protectors, que li han dit: —Vostè treballa per mossèn Cinto? No s'hi canse. És treball perdut. És pobre perquè vol. Ells li donarien més que vostè. ¿Què li donarà vostè? ¿Quatre? Ells li donaran vuit, quaranta, cent, tot lo que necessite. Ells pagaran sos deutes i li prepararan una vellesa tranquil·la. Si no en té prou d'un duro diari, li'n donaran dos, fent-li abans escriptura de mà de notari. Vostè l'estima, però ells l'estimen més que vostè i, per lo tant, tenen lo dret d'ausiliarlo, de crear-li beneficis, de fer-li bé—. Aixís, volent fer-me bé, me fan més mal que una pedregada en sec, i, abrigats amb la capa de la caritat, la persegueixen al voltant meu, i amb paraules hipòcrites de falsa estimació allunyen de mi l'almoïna que se m'allargue. Fent-me rajar l'aigua davant dels ulls, me fan morir de set parlant-me de rendes i donacions, me fan morir de necessitat i m'escanyen amb un dogal d'or, com mai l'ha imaginat cap escanyapobres.

Que els milions apilats amb tan pocs anys en certes bandes no servesquen per socórrer al necessitat en sa desgràcia, és un mal prou grave per mantenir desequilibrada i desorganitzada la societat. Puix, com l'aigua

apaga el foc ardent, la caritat i sols la verdadera caritat pot apagar les flamarades de l'anarquia i les onades del socialisme que amenacen abrigar lo món amb un altre diluvi. Mes, que aqueixos milions, amb la influència i prestigi que donen i amb los medis de què disposen, servesquen sols per caure com una maça avui, demà i anys seguits, sobre el front d'un desvalgut, és un pecat monstuós. Ja que no serveixen per donar-li pa, que no servesquen per pendre-l'hi.

Lo pa és la vida dels pobres, diu la Sagrada Escripura; aquell que els el pren és un home sanguinari. Aquell que arranca a un home lo pa de son treball és com aquell que mata a son pròxim.

Oprimir al pobre, diu Salomó en los Proverbis, és fer escarni d'aquell que l'ha criat.

Doncs, si aqueix pobre és un ministre de Déu, l'escarni puja de punt, i més si ha empleada sa existència en bé dels que l'oprimeixen.

A mig setembre de 1874 ja estava jo en los vapors de la Trasatlàntica, al servei de casa López. A 18 de novembre de 1878 entrí com a sacerdot d'aqueixa família en la mateixa casa, d'on no vaig sortir fins després dels Jocs Florals de 1893. En sa companyia passí lo millor i més estimat de la vida, des de l'edat de vint-i-nou anys fins a mos quaranta-vuit, participant de ses glòries i de ses penes, sos temors i de ses esperances. Lo capellà més modest i desinteressat del món hauria esperat alguna remuneració després de tants anys de tracte, d'intimitat i de sacrificis en obsequi d'un milionari tan esplèndid, i si no una poma per la set, per la vellesa que ja tenia damunt, podria esperar un bocí de pa que basta al que ha de deixar-ho tot. Amb aqueixa humil esperança deixí passar d'una a una tres canongies que em foren ofertes, una d'elles per lo sant bisbe Urquinaona. Aqueixes esperances se m'esfullaren com les flors de l'ametller; la paga i lo premi se reduïren a una celda en l'Asilo-manicomi cap a on se m'empengué brutalment. I per la *rebeldia* de no voler-hi entrar, vingué sobre mi l'horrible persecució passada i l'espantosa opressió passada i present. La desobediència al marquès ha sigut gran, lo càstig havia de ser exemplar.

Com a sacerdot, no hi valgué l'haver-me mortificat divuit anys seguits, dient missa a prop de migdia en obsequi seu; se'm tragueren llicències de dir-la. Com a poeta, havia escrit dintre d'aquella casa l'oda "A Barcelona", los *Idilis*, *Canigó*, *Lo somni de sant Joan*, *Caritat* i altres llibres en què hi ha un epitalami «Al desposori de don Claudi López», una elegia a la mort de sa germana i una altra a la mort de son pare. Li dediqué *L'Atlàntida* acabada en sos vapors, com la flor més bella d'inspiració que havia trobada en lo camí de la vida. Doncs, totes aqueixes obres amb lo demés que he escrit havia de ser ignominiosament embargat. ¿Quin mal he fet perquè se'm tracti aixís?